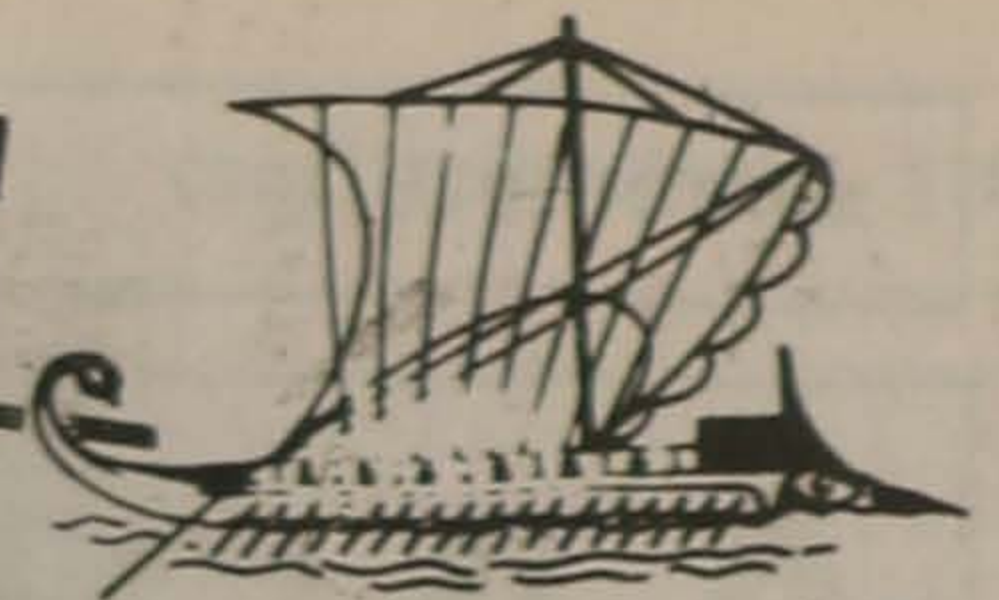

ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ

ΣΟΡΤΟΘΕΡΤΣ 1997
(ΙΟΥΛΙΟΣ)

ΜΗΝΙΑΙΟ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΤΗΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ ΕΤΟΣ 90 - ΑΡ. ΦΥΛΟΥ 90

Στη Μνήμη Της!...

"Σουμελιά εκ του όρους του εν Πόντω, Πανύμντε, η Αγία εικών σου ώσπερ κειμήλιον, εις Βέρμιον μετήχθη ευλαβώς, πηγάζουσα ηνίν αγιασμόν...."

(Απολυτίκιον)

Του Ανδρέα Εθ. Ταταρίδη

Φιερωμένες στο ιερό όνομα της Παναγίας υπάρχουν πάμπολλες (σημ. σε ένα βιβλίο διάδασα πως υπερβαίνουν τις 1000!!!!) ανά την ελληνική επικράτεια.

Ημαθίας έχει μια ιδιαίτερότητα διότι αυτή η Παναγία, αυτή η εικόνα της Παναγίας, έχει μια ξεχωριστή ιστορία: Είναι η Πρόσφυγε Παναγία, είναι η Παναγία των Ξεριζωμένων Ποντίων! Γι' αυτό και οι Πόντιοι την ευλαβούνται περισσότερο από τους άλλους Έλληνες, γι' αυτό και την εορτάζουν πανηγυρικά, σε ένα "οικογενειακό" πανηγύρι με κάθε επισημότητα.

Θα μας επιτραπεί όμως να "συμμετάσσουμε" στον λαμπρό αυτό εορτασμό της Σουμελιώτισσας Παναγίας μας, με μια άλλη είδους συμμετοχή: να καταγράψουμε δηλαδή πόσα και ποιά βιβλία εξεδόθησαν από το 1951 (ότε εγκαταστάθη μόνιμως η Αγία Εικόνα της Παναγίας Σουμελιά στη νέα Καστανιά τού Βερμίου) έως τις μέρες μας. Κι αυτό είναι:

- "Σουμελιά", ποντική ηθρογραφία του Φίλωνος Κτενίδη, σελ 48, Θεσ/νίκη 1959.

- "Παναγία Σουμελιά", ιστορικό σημείωμα, των Φίλωνος Κτενίδη - Ξενοφώντος Ακογλαου, σελ. 46, Θεσ/νίκη 1959.

- "Παναγία Σουμελιά, θρύλος - ιστορία και σύγχρονη πραγματικότητα" Δ' εκδ. της Ρούλας Παπαδημητρίου, σελ. 67, Θεσ/νίκη

Συνέχεια στην 2η σελ.

Όμως το ιερό προσκύνημα της Παναγίας Σουμελιά στο Βέρμιο του Ν.

ΤΑ ΠΟΝΤΙΑΚΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΑ ΜΕΓΑΛΟΜΜΑΤΗ

Νομίζω ότι δεν θα καθιστάται χραστό κάποιο χώρο, στην επισήμως ορισμένη θέματα ανύπαρκτα την σκέψη πολλών "ι-υγόντων" αυτού του ούπου, αυσιωδώς υπαρκτά όμως για τις πραγματικές ανάγκες του.

πατρίδες" με τις ελληνοτουρκικές σχέσεις και σημειώνουμε την υποχώρηση των ελληνικών στην "Πόλη" (ή όπως αλλιώς) ή την Ανατολική Θράκη "Ζούμε σ' έναν κόσμο μαγικό...", όπως λέει ένα πρόσφατο τραγούδι, και δίνουμε διαλέξεις για το σλαυομακεδονικό (και τις όμοιες πτυ-

Συνέχεια στην 3η σελ.

ΕΙΝΑΙ ΧΡΕΟΣ ΜΑΣ

ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΜΕΛΕΤΙΔΗ

Υπάρχουν στη ζωή στιγμές που για να τις εκφράσουμε αναζητούμε τη μητρική λαλιά του γένους μας, αυτήν που έρχεται από τις βαθιές ρίζες μας. Είναι οι μεγάλες στιγμές που δεν μπορεί καμία λαλιά να τις εκφράσει εκτός απ' αυτήν που βυζάξαμε μαζί με το γάλα της μάνας μας.

Ανήκω στη γενιά που προέρχεται από Ξεριζωμένους γονείς Πόντιους, στη γενιά που κληρονόμησε από το πρώτο στόμα τις πίστες, τις χαρές και τη νοσταλγία για τις απωσμένες πατρίδες.

Όλοι εμείς που ζήσαμε μαζί τους, είμαστε η προνομίουχα γενιά που βίωσε στα βιώματα τους. Ζήσαμε με την πονεμένη εκείνη γενιά που την είδαμε να κλαίει για μια στιγμή κι ύστερα να 'ορθώνεται πάλι.

Όμως η γνώση δημιουργεί χρέος κι όχι μόνο ένα: Πολλά - κι όχι το πιο σάφια - είναι να μαρτυρήσουμε το τι μας δίδαξαν, να περιγράψουμε τη ζωή τους, να ζωγραφίσουμε το μεγαλείο τους και να εικονομίσουμε τον πόνο τους. Έτσι μόνο θα έχουμε συνέχεια.

Η σκυτάλη μας δόθηκε. Δεν πρέπει να ψευτίζει στο χέρι μας αλλά να την παραδώσουμε ομόθυμη. Η μητρική μας φωνή θα μας βοηθήσει, γιατί όπως λέει ο Καβάφης:

"Απ' τ' άλλα πιο ποθύ με άγγιζε το όσμο το Τραπεζούντιον με την παράξενή του γλώσσα".

Ας πάρουμε τον στίχο: "Αλί εμός και βόι εμός πάρθεν η Ρωμανία".

Εδώ ο ποντιακός πόνος είναι δεμένος και δεσμένος με τον αυτόχθονα κι αυθεντικό ποντιακό λόγο και σαν τέτοιος εκφράζεται πιο καιρία και ηχεί πιο γνήσια. Είναι δυνατόν αυτόν τον πόνο να τον εκφράσουμε σ' άλλη γλώσσα ή και διάλεκτο;

Η απάντηση - όπως πιστεύω - είναι όχι, γιατί δεν θα έχει μέσα του την αντοχία του πιο αληθινού. Κι ακόμα, όσο το γλωσσικό στοι-

χείο είναι πιο "εγγενές" όσο η λέξη ανοδύεται από τις πιο βαθιές ψυχικές ρίζες τόσο το ειδικό βάρος της πολλαπλασιάζεται και την κάνει, όπως λέει ο Σεφέρης, "λέξη ναυάγιο", δηλαδή λέξη βαριά που βουτιάζει στο κατάβαθα της συνείδησής μας σαν την άγκυρα του καραβιού και χτυπά και γονιώνει στα πιο είναι μύχια του δίνοντάς μας συγκίνηση, αυτό το ευγρόσυνο σάλεσμα της ψυχής, δηλαδή την πόηση.

Κι αυτό το ευφρόσυνο σάλεσμα της ψυχής μας το δίνει η ποντιακή λαλιά, οποίος την πλησιάζει μένει κατάληκτος. Δεν είναι μία απλή διάλεκτος, αλλά μία ζωντανή γλώσσα στο δικό της χώρο και στο δικό της επίπεδο, με ρεκτικό ηθούτο ανε-

ξάντητο, με δυνατότες επιλογής και κυριολεξίας ιοόξεις αν όχι και μεγαλύτερες της κοινής μας ελληνικής λαλιάς και με εκπληκτική αφομωτική ικανότητα.

Ποντιακή λαλιά είναι ένα από τα πιο καθαρά και τα πιο γερά κληδιά της κοινής ελληνικής μας γλώσσας. Ακούγεται ακόμα και από το στόμα του λαού μας, αλλά μέχρι τότε; Τα μνημάτα που δεχόμαστε από παντού δεν είναι καθόλου ενθαρρυντικά.

Ποσό όμως, η ποντιακή μας ελληνική συνείδηση μας οηάζει με ηηίδα και με δύναμη ότι θα τη διατηρήσουμε και θα την παραδώσουμε ομόθυμη.

Είναι χρέος μας.

Σύμβολα της πίστης μας. Η Μονή Αγίας Τριάδος Τραπεζούντας. Κτισμένη το 1238 - 63 από το Μανουήλ Α' το Μέγα Κομνηνό. Είναι φημισμένη για τις θαυμάσιες τοιχογραφίες της.

Κοινή εκδήλωση Τ.Ο. Καστανιάς και Ευξεινού Λέσχης Βέροιας

Ο Τ.Ο. Καστανιάς και η Ευξείνος Λέσχη Βέροιας διοργανώνουν πνευματική - καλλιτεχνική διοργανώνουν πνευματική - καλλιτεχνική εκδήλωση στη μνήμη του Στόθη Αθωνοσιόδη (Γεροστόδη).

Και μόνο η ομιλία γύρω από τη ζωή, το έργο και την προσφορά του Γεροστόδη οείζει για να παραδρεθούμε στην εκδήλωση που θα γίνει στην Καστανιά (γηπεδο μπόσκει) στις 26 Ιουλίου, ώρα 9 το βράδυ.

Στο επόμενο φύλλο θα δημοσιευθεί σχετικό ρεπορτάζ.

ΜΙΑ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ

Απόφοιτοι ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΟΣ Έτους 1906

ΚΑΤΩ ΣΕΙΡΑ (αξ' αριστερών): Μύρων Παπαδόπουλος, Χαράλαμπος Ποθατιάς, Γεώργιος Βορεάδης (καθηγητής Εθν. Μετασοβιού Πολυτεχνείου), Ανδρόνικος Τσαρτσής, Θεοδόσιος Βεβετάτος, Δήμος Ιαχταρίδης.

ΜΕΣΙΑΙΑ ΣΕΙΡΑ: Αλέξανδρος Λαζαρίδης, Μοθυθόδης Αλέξανδρος Χρυσόχοδς Αντώνιος Κωνσταντινίδης, Εμμανουήλ Κυρηλακίτζης.

ΑΝΩ ΣΕΙΡΑ: Αριστοτέλης Καρυσφόρης, Θ. Τοπαλίδης, Ηλίας Εφραιμίδης, Κωνσταντίνος Ζερζελίδης, Θαλασσινός, Αλέκος Γαλανός, Αναστάσιος, Γεώργιος Βρασίδης, Νίκος Καπετανίδης.

ΚΑΘΗΜΕΝΟΙ: Ανδρ. Σύνδης - καθηγητής της Μουσικής, Γ. Σκαράκης Μαθηματικών, Χρυσάνθος Φιλιππίδης Θεολογίας, Νικ. Λιθοξόος γυμνασιάρχης, Ι. Παρχαρίδης - φιλολόγος, καθ. της γαλλικής, Νικολαΐδης της Τουρκικής και Λογγινίδης (γεννησιοφόρος) παιδαγωγός.

ΓΡΑΦΤΕΙΤΕ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΜΑΣ

ΤΑ ΠΟΝΤΙΑΚΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΑ ΜΕΓΑΛΟΜΜΑΤΗ

Συνέχεια από την 1η σελ. χές του... Παραμελούμε όμως το βασικότερο: την ενδοσκόπηση...

Παραμελούμε τους Πόντιους και τους αναφέρουμε για να γελάσουμε (σημείο των καιρών και αυτό). Και ζεχνούμε.. τα ποντιακά!

Αυτή την ελληνογενή γλώσσα, η οποία εδώ και 8 - 10 αιώνες δίνει μια άλλη διάσταση στην ελληνογενή γλωσσική παραγωγή. Στη Δύση υπάρχουν λατινογενείς (γαλλικά, ιταλικά, ισπανικά, κ.α.) γλώσσες χωρίς να υπάρχουν κυριολεκτικά "νέα λατινικά". Αν όμως η άλλη μεγάλη κλασική γλώσσα έτυχε μιας ζωντανής συνέχισης μέχρι σήμερα, οι διάφοροι διάλεκτοι του ύστερου Βυζαντίου ακολούθησαν την πορεία εξελικτικής διαφοροποίησης τους: τα τσακωνικά, τα ελληνικά της Κάτω Ιταλίας, τα ποντιακά. Εγιναν κυριολεκτικά ελληνογενείς γλώσσες.

Θα αγνώκα κατά μέρος τα ελληνικά της Κάτω Ιταλίας (η Μεγάλη Ιδέα δεν ηγαίνει δυτικά); εφόσον θεωρείται ικανοποιητικό μόνο να ακούμε το "όντρα μου πάει" της Μ. Φαραντούρη! Θα παραλείψω τα τσακωνικά, επειδή προφανώς, αν γινόταν σφυγμομέτρηση, μόνο ελάχιστοι Έλληνες θα γνώριζαν περί τίνος πρόκειται.

Δεν θα αναφέρω καν τα αρβανίτικα, χώρο συγκεκριμένου αλβανικών και ελληνικών, ή τα θλάχικα, διότι δεν θέλω να εκληφθώ σαν περιθωριακό στοιχείο.

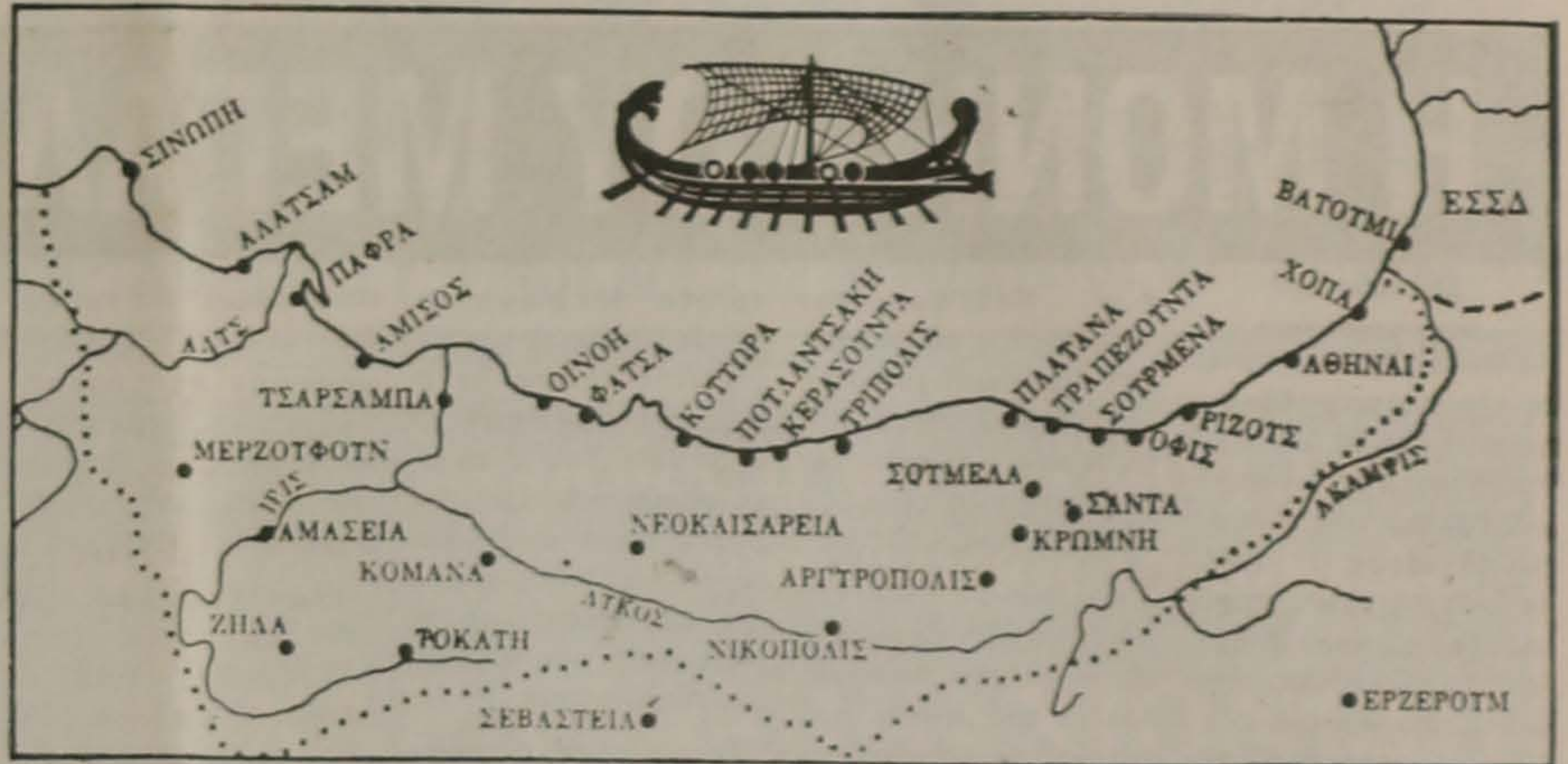
Αλλά τα ποντιακά σαν ελληνογενής γλώσσα, σαν μητρική γλώσσα ενός μαρτυρικού (όχι μόνο το 1920 - 22, ήδη πριν από την πτώση του 1453!) ελληνοισμού, σαν δεύτερη διάσταση της γλωσσολογικής ικανότητας των βυζαντινών ελληνικών, πρέπει να έχουν κάθε τύχη μητρικής γλώσσας σε κάθε ελεύθερη χώρα αυτού του πλανήτη: να διδάσκονται στο νηπιαγωγείο, στο δημοτικό, στο γυμνάσιο, και στο λύκειο και στο πανεπιστήμιο!

Θα αντιληφθώ στον την σημασία της λέξης "Έλληνας" (ανδρείος και ισχυρός) στον στίχο: Την πόλη όντες ώριζεν ο Έλληνας Κωνσταντίνον. Και θα θαυμάζουμε την γοητευτική αντίθεση των ιδιομορφιών με τουρκικά, λαζικά, αρμε-

νικά, γεωργιανό, κουρδικά, κίρκασιακά, αφλιδικά, τονιαλιδικά και περσικά) ελληνικών. Πώς συμπυκνώνουμε την ιστορία του Πόντου σε μερικές παραγράφους στα οποία-δήποτε (συντηρητικά ή μαρξιστικά) σχολικά χειρίδια; Πώς δίνει το Υ.Κ.Υ. (τις οποίες, τις όσες, για όποιους) υποτροφίες και αφήνεται ανεκμετάλλευτο το πλουσιώτατο "Λεξικό της Τραπεζούντιακής διαλέκτου" σε ανέκδο-

το χειρόγραφο του Μ. Ντέφνερ στην Ακαδημία της Βιέννης; Ανεκμετάλλευτο και το πόνημα του Δ. Οικονομίδη "DIE LAUTLEHRE DES PONTISCHEN" (Λειψία 1908), για χρήση μόνον γερμανομαθών! Τί ειρωνεία! Η μόληση της ακριβείας των αθέρων (και Σουμελιά) θαμών!

Μια σοβαρή προσπάθεια θα άρχιζε σσφαώς με μία επιτροπή επιλέκτων γλωσσολόγων.

Ένα επεισοδιακό ταξίδι στον Πόντο και στη Γεωργία (Τραπεζούντα - Τόνγια - Μονή Σουμελιά - Βατούμ - Τάκοβα και Τυφλίδα)

ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
Με 2-3 ώρες καθυστέρηση άρχισε το συνέδριο - ημερίδα: "Ελληνοισμός της πρώην Σοβιετικής Ένωσης", με τις μακρόσυρτες ομιλίες - χαιρετισμούς των αρχηγών και των εκπαιδευτικών (ελληνικών) γραμμάτων. Οι γνωστές φιλοσοφίες, περιττολογίες, δημαγωγικές τοποθετήσεις και υποσχέσεις, στον κανόνα. Και ύστερα οι εισηγήσεις (αρκετά ενδιαφέρουσες, μερικές τουλάχιστον). Και όλα αυτά με "συνεχές ωρρίον", διαρκή γκρίνια και πείνα, μια και προσφέρονταν, μόνο, ποτά (τραβήξαμε, συνεχώς,

κανονικό "γαίσι", όπως ήμε στα ποντιακά). Και επειδή δεν ήταν έτοιμο το... βραδινό φαγητό (το μεσημεριανό "πέταξε") μας πήγαν για μια ώρα στον βοτανολογικό κήπο (που δημιουργήθηκε εδώ και 150 χρόνια, νομίζω). Είναι κιχιάδες στρέμματα, όλα, όμως, αφημένα στην τύχη ή καλύτερα στην ατυχία τους και διασπασμένα. Ζωά δεν υπάρχουν. Αθώστε, δε είναι και ζωοηγοικός. Και κανείς, συνεχώς δεν έδειχνε ενδιαφέρον, καθώς η κούραση και η πείνα είναι κακός οδηγός και σύμβουλος σε τέτοιες περιπτώσεις μια και

Η ΒΡΑΔΙΑ ΕΛΛΗΝΟ-ΓΕΩΡΓΙΑΝΗΣ ΦΙΛΙΑΣ
Μια πολύ ευχάριστη έκπληξη ήταν "η βραδιά ελληνογεωργιανής φιλίας" στο ωραίο και ελληνοτρόπο θέατρο της πόλης, με την αναπαράσταση (στο παραβάνι) του μύθου του ταξιδιού στην Κοχίδια. Θαυμάσαμε, κυρίως, τα παιδικά συγκροτήματα των Γεωργιανών χωρών, διότι και τα νήπια ακόμα έδειξαν πόσο "έχουν στο αίμα τους" τη δεινότητα του χορευτή.

Του Γιώργου Χ.Χιονίδη
"νηστική αρκούδα δεν χορεύει...", ούτε καν είναι ικανή να περιηγηθεί, απολαμβάνοντας κόρτο... Εκεί μας περίμεναν οι ελληνοπόντιοι κάτοικοι του χωριού, που είναι πολύ μεγάλο (μέχρι 1200 σπίτια). Εδώ το ελληνικό κράτος έκτισε μια από τις 9 εκκλησίες που αναγέρθηκαν με έξοδό του. Μπρόδα του, για να το παινέψω και λίγο. Μας περίμενε και ο ιερέας του χωριού (με τον οποίο συλλειτουργηθήκαμε στη Σουμελιά, όπως προσημείωσα).

Οι νέοι μας και σήμερα είναι άξιοι λειτούργοι της ποντιακής μούσας.

"Εγώ έμ' η' τραγώδεσα επτά νύχτας κι ημέρας ση Δεσποινίτσας τη χαράν, ση Κωνσταντή το γάμον".

Δηλαδή: Εγώ είμαι που τραγουδούσα επτά νύχτες και μέρες στις Δεσποινούλας τη χαρά, της Κωνσταντή το γάμο. Αυτή είναι η ψυχή των οργανοποιών μας. Είναι αυτοί που εκφράζουν και διαλαλούν τις χαρές και τους καημούς. Ας είναι καλά!

"Κι ακούμε με τα ιστορικά μας αυτιά τον Ξενοφώντα με τους Μυρίους του να ξεσπάσει σε αλλαγμούς χαράς πάνω από την Θήχη της Μικράς Ασίας αγναντεύοντας τον Εύξεινο: "Θάλαττα! Θάλαττα!..."

Κέντρο Πληροφόρησης Παλινοστούντων

ΣΤΗ ΝΟΜΑΡΧΙΑ
Ξεκίνησε τη λειτουργία του στη Νομαρχιακή Αυτ/ση Ημαθίας (Μητροπόλεως 38, Σος όρος), το Κέντρο Πληροφόρησης και υποστήριξης παλινοστούντων, το οποίο δημιουργήθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος Integration Through trainin and work της κοινοτικής πρωτοβουλίας ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ - HORIZON - Παλινοστούντες.

Το κέντρο δημιουργήθηκε για να προσφέρει υπηρεσίες πληροφόρησης και υποστήριξης στους παλινοστούντες Πόντιους από τις χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης στα θέματα που τους αφορούν και θα λειτουργεί όλες τις εργάσιμες ημέρες, τις ώρες 09.00 - 13.00.

Πρόγραμμα επιμόρφωσης εκπαιδευτικών του Ν.Ημαθίας

Η Δ/ση Πρωτοβάθμιας Εκπ/σης καλεί τους δασκάλους που υπηρετούν, καθώς και τους οδιόριστους, διευτούς φοίτησης, που επιθυμούν να συμμετάσχουν στο ειδικό επιμορφωτικό πρόγραμμα αναβάθμισης των εκπαιδευτικών (εξομίσωση) να υποβάλλουν αίτηση, έντυπη την οποία θα προμηθευτούν από τη Δ/ση και τα κατά τόπους γραφεία Α/θμιας Εκπ/σης. Οι αιτήσεις θα υποβληθούν από 1/9 μέχρι 15/9. Για περισσότερες πληροφορίες οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επικοινωνούν με τα παρακάτω τηλέφωνα 0331 26 406, 0332 29271, 0333 24 431

Βέβαια και τα άλλα (ελληνικά, ελληνοποντιακά και γεωργιανό) συγκροτήματα ήταν από καλά μέχρι πολύ καλά ή και άριστα. Διακρίθηκε ιδιαίτερα και το χορευτικό συγκροτήμα μας "Μωμόγεροι". Το ίδιο περίπου πρόγραμμα (της Παρασκευής) επαναλήφθηκε και το Σάββατο, με διάφορες προσθήκες όπως π.χ. την αναπαράσταση του ελληνοποντιακού γάμου.

ΣΤΗΝ ΤΑΚΟΒΑ
Το Σάββατο (17/8/96) με την απαραίτητη καθιερωμένη και πολύωρη καθυστέρηση ξεκινήσαμε επίτελους για να επισκεφθούμε το χωριό Τάκοβα (Ττό-

Αναγνώριση Σωματείου
Με την υπ' αριθ. 84/ΕΜ/1997 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Βέροιας αναγνωρίστηκε Σωματείο με την επωνυμία "ΕΥΞΕΙΝΟΙ ΛΕΙΧΗ ΠΟΝΤΙΩΝ ΜΑΡΙΝΑΙΣ - Η ΡΟΜΑΝΙΑ", με έδρα τη Μαρίνα Νάουσας και σκοπό αυτόν που αναφέρεται στο αποτελούμενο από 41 άρθρα καταστατικό του.
Νάουσα 15 Ιουλίου 1997
Η πληρεξούσιος δικηγόρος
Ιωάννα Λίμου

Η ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΚΟΜΝΗΝΟΥ

Συνέχεια από
το προηγούμενο

Αξιοσημείωτο επίσης και το σκευοφυλάκιο, που με πολύ μεράκι στεγάστηκε σε γωνιακό διαμέρισμα στο νοτιοδυτικό μέρος. Σ' αυτό βρίσκονται ευτόκτως τοποθετημένα τα οπουδαιότερα κειμήλια της μονής που ανήκουν σε διάφορες εποχές. Ολα βρίσκονται μέσα σε ξύλινες υαλόφρακτες προθήκες στο κέντρο της αίθουσας και στους γύρω τοίχους, με ξεχωριστή φροντίδα και επιμέλεια. Δίπλα στο σκευοφυλάκιο συναντούμε το συνδίκιο, επίσημη αίθουσα υποδοχής, που κατασκευάστηκε με πολύ μεράκι και επιπλώθηκε δίνοντας το στίγμα της αγιορειτικής αρχοντιάς και της Διονυσιατικής λιτότητας.

Τους τοίχους του συνοδικού κοσμοούν, η Μεγάλη Δέση του Ευφροσύνου (1542) οι εξαιρετικές δηλαδή εικόνες του Χριστού, της Παναγίας, του Προδρόμου, των Αποστό-

λων Πέτρου και Παύλου και οι θαυτίμες προσωπογραφίες του Οικουμενικού Πατριάρχου και των τετραεικονομένων της Μονής.

Ανάλογες εργασίες γίνονται στο πλούσιο Αρχείο της μονής, στο αρχονταρίκι, στο κοιμητήριο, στο κωδωνοστάσιο, στην ανατολική πτέρυγα, στην εξωτερική πύλη και στους γύρω χώρους.

Τα εκτός της μονής καθίσματα του Αγίου Ιακώβου και του Αγίου Ονουφρίου, ανακαινίζονται και καθλιπίζονται.

Ο μεγάλος πνευματικός θησαυρός της μονής, αυτός των Αγίων Λειψάνων που η μονή διαθέτει, εμπλουτίζεται και οι πολυτιμες θήκες συντηρούνται. Λίαν επιμελημένες είναι και οι διάφορες εκδόσεις της μονής. Ορέκτης καρυστάριος και οι φιλόκαλοι συνεργάτες του, μοναχοί και λαϊκοί, παρέδωσαν στο φιλό-

χριστο πλήρωμα και στους θιασώτες της Βυζαντινής τέχνης με άκρως επιμελημένες εκδόσεις τον εικονογραφικό πλούτο της μονής, με αποκορύφωμα το πιστό αντίγραφο της εφεστίου εικόνας της μονής, την Παναγία του Ακαθίστου.

Την εικόνα δώρησε στον Όσιο Διονύσιο ο αυτοκράτωρ της Τραπεζούντας Αλέξιος Γ'. Ωραιοτάτο επίσης και το πρόσφατο κυκλοφορήσαν προσκυντήριο, όπου με σαφήνεια κατατοπίζεται ο αναγνώστης για την ιστορική διαδρομή της μονής και τευτόχρονα έχει την δυνατότητα μέσω των καλλιτεχνικών φωτογραφιών που κοσμούν την έκδοση, να θαυμάσει τον φυσικό, πνευματικό, εικονογραφικό, λατρευτικό και κειμηλιακό πλούτο της μονής.

Σε δύο τόμους παρουσιάζονται οι κατεξοχήν κώδικες της μονής, με επιστημονική επιμέλεια και έτσι οι ει-

δικοί ερευνητές και ενθουσιώδη μπορούν λεπτομερέστερα να εγρύψουν στην πλούσια ιστορία της μονής και του Όρους.

Στον πρόλογο του δεύτερου τόμου, ο Καθηγούμενος Αρχιμ. κ. Πέτρος γράφει: "Η καθ' ημάς Ιερά Μονή Αγίου Διονυσίου τα τελευταία χρόνια ξεκίνησε μια συστηματική έρευνα γενικής προσεγγίσεως και αξιοποιήσεως όλων των γραπτών πηγών, τις οποίες διαθέτει αναφορικώς με την ίδρυση και την μακράωνη ιστορική πορεία της... Με την πεποίθηση ότι συμβάλλουμε στην κοινοδομήση της ιστορίας του Αγίου Όρους, προσφέραμε τον παρόντα τόμο". Δεν γνωρίζω αν μέσα στις λίγες αυτές γραμμές μπόρεσα να αποδώσω κατά ξανά αυτό που συντελείται στην Ποντιακή μονή του Αγίου Διονυσίου.

Πρέπει να σημειώσουμε ότι όλα αυτά τα

προμνημονευθέντα έργα, γίνονται στο περιβάριο της πνευματικής ζωής. Η μεγάλη αυστηρή παράδοση των ποντιών ιερών ακοιθουθίων και των ποντιών αγρυπνιών τηρείται από τους Διονυσιατές πατέρες ευλαβικά. Ο επισκέπτης της μονής πέρα απ' όσα προαναφέραμε πρωτίστως θα εντυπωσιαστεί από το ύψος, τους σεμνούς τρόπους, την αγάπη της ανόθευτη και άνευ συμφέροντος, την φιλικότητα και την ζεστασιά, που εκπέμπουν οι πατέρες και δείχνουν στον καθ' ένα ξεχωριστά.

Μπορεί κανείς για πρώτη φορά να επισκεπτεται τη μονή, γρήγορα όμως θα νοιώσει γνώριμο, οικείο και ζεστό το περιβάλλον, τόσο από την ομορφιά παρουσία του Τιμίου Προδρόμου, την αίσθηση δια της Αγίας του Δεξιάς, όσο και από την καθυστάθεια των Πατέρων. Πολλά θα μπορούσα ακόμη να σημειώσω για το πολύ αγαπητό σε μένα μοναστήρι του Διονυσίου.

Αξίζει κάθε έπαινος και τιμή στον άγιο Καθηγούμενο Αρχιμανδρίτη κ. Πέτρο και τους κατά πάντα σεβαστούς Πατέρες της μονής. Ο Ποντιακός ελληνοισμός πρέπει ιδιαίτερα να καυχάται, να συνδεθεί περισσότερο με τη μονή και ενεργώτερα να συμπαρασταθεί, στο με-

γάλο και επίπονο έργο της αειφρότητας. Εται μόνον η παράδοση που εγκαινίασε ο αυτοκράτωρ Αλέξιος ο Γ' θα συνεχίζεται από εμάς, τους απογόνους και κληρονόμους της Τραπεζουντιακής Αυτοκρατορίας.

Πρέπει σε όλοι να γνωρίζουν ότι ο ποντιακός ελληνοισμός, ιδιαίτερα ευαίσθητος, σε ό,τι αφορά την Ορθόδοξη πνευματική του παράδοση θα βρίσκεται πάντοτε οσάκις του ζητηθεί παρά το πλεονέκτημα της μονής, φύλακας πιστός της ιστορίας της, της παρουσίας της και της προσφοράς της στην Ορθοδοξία και το γένος.

Γνωρίζω πως ό,τι έγραψα δεν θα βρή συμφώνους τους πατέρες της μονής, που επιδιώκουν και αρέσκονται να ζούν αφανώς, ακι ιδιαίτερα στον Άγιο Καθηγούμενο. Η αγάπη μου όμως για το μοναστήρι τους, και μοναστήρι όλων των Ποντιών, μου το επιβάλλει. Ο Πόντος, κρίμασιν οίς οίδε Κύριος, μπορεί να χάθηκε, στα ιερά χώματά του όμως μέχρι σήμερα φυλάσσονται πολυτίμητοι θησαυροί, μεταξύ των οποίων και το ιερό λείψανο του Αγίου Διονυσίου, του κτίτορα της Μονής.

Οι περίφημοι ναοί της Τραπεζούντας, η Χρυσοκέφαλος, ο Άγιος Ευγένιος, ο Άγιος

Φίλιππος, η Αγία Σοφία, τώρα είναι τζαμιά και εκεί όπου άλλοτε τελείτο η αναίμακτη ιερουργία, ακούγεται η θλιβερή φωνή του ιμάμη.

Ο Θεός όμως προς παρηγορία μας, επέτρεψε ένα τμήμα του - η Μονή Διονυσίου ή του Μεγάλου Κομνηνού - να ζήσει. Το ιερό ανάσθημα της ευσεβείας και της ευλαβείας του Ποντίου Ελληνοισμού και των Μεγαλοκομνηνών αθωνικής χερσονήσου και δεν παύει να αποτελεί ένα ζωντανό κομμάτι του Πόντου και της ένδοξης ιστορίας του.

Βρίσκεται εκεί, κρεμασμένο μεταξύ ουρανού και γης, προσφέροντας τις πυρφόρες προσευχές των εκάστοτε οικητόρων του, στον Τριαδικό Θεό και υπερβαίνοντας τον χρόνο, συνδέει όλους όσους κατάγονται από τα αγιασμένα και αιματοπότιστα χώματα του Πόντου με το ένδοξο παρελθόν και εκπέμπει τα μηνύματα εκείνα που χρειάζονται για την πορεία τους στο μέλλον και την αιωνιότητα, δικαιώνοντας την ποντιακή μούσα που διαλαλεί ότι:

"η Ρωμανία κι' αν πέρασεν ανθεί και φέρει κι' άλλο".

Ιερά Μονή Παναγίας Σουμελά
Ο ΗΓΟΥΜΕΝΟΣ
+ αρχιμ. Παύλος Αποστολίδης

Από την "Ποντιακή Εστία"

Η "ΠΑΝΑΓΙΑ ΣΟΥΜΕΛΑ" στην ΚΡΗΤΗ

Κατά το 1947 εγνωρίσθη εις Γιαννιτσά με τον λοχαγό Παύλον Παπαδάκη καταγόμενον εκ του χωρίου Λιθινά της επαρχίας Στείας του Νομού Λασηθίου Κρήτης.

Κατά τινα συζήτησιν μας γύρω από τα κοινά ήθη και έθιμα Ποντιών και Κρητών, μου είπε ότι εις το χωρίο του εσώζετο ένα παρακλήσι επ' ονόματι "Παναγία Σουμελά" και ότι η μητέρα του συχνά επήγαινε στο παρεκλήσι αυτό για ν' ανάψη ως έλεγε, ένα κεράκι στην Παναγία Σουμελά. Το γεγονός τούτο αποδεικνύει ότι οι μετοικήσαντες εκ Τραπεζούντας εις Κρήτην Πόντιοι, επί Νικηφόρου Φωκά, σύν τοις άλλοις έκτισαν και εις την νέαν τους πατρίδα, τα Λιθινά της Κρήτης, μονήν ή εκκλησίαν ονομάσαντες αυτήν "Παναγία Σουμελά" εις μνήμην και λατρείαν εκείνης που εγκοιμήθησαν εις την μητρόπολιν των, και η οποία δια τους αυτούς επισοχύντους ιστορικούς λόγους που μετέβαλον εις έρειπωμένον παρεκλήσι την εν Πόντω περίφημον της Μονής, μετεβλήθη κατά κάποιον επίδρομήν των Αράβων ή των Τούρκων εις ένα εγκοιμήσιον μένον παρεκλήσιον.

που η σεβαστή μητέρα του ανωτέρω αξιωματούχου μετ' άλλων ίσως συνομηθίκων της επεσκέπτετο κάπου - κάπου και άναβε "ένα κεράκι στην Παναγία Σουμελά".

Πόση ομοιότης μεταξύ των δύο περιστατικών που συνετέλεσαν στην καταστροφή των δύο μονών της Παναγίας αλλό και πόση η ζωτικότητα των Ποντιών που στην θέσιν της μιας ανεγείρουν ετέραν εξίσου περίφημον και επιβλητικήν, προς επαλήθευσιν των προφητικών στίχων του δημοτικού μας τραγουδιού: "Η Ρωμανία αν πέρασεν, ανθεί και φέρει κι' άλλο", και προς επιβεβαίωσιν των επαινετικών λόγων τους οποίους δημοσίευσε στην "Ποντιακή Εστία" (σελ. 4290) ο άριστος λαογράφος κ. Παντελής Μεθανοφρύδης, δια το άξιον τέκνον του Πόντου, τον Φίλιωνα Κτενίδην, τον πρωτομάστορα της δημιουργίας επί των υψωμάτων της Καστανιάς της νέας Μονής της Μεγαλόχαρης Παναγίας Σουμελά.

Γιαννιτσά Οκτώβριος 1957

ΧΡΥΣ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ
ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ
"ΠΟΝΤΙΑΚΗΣ ΕΣΤΙΑΣ"
Σχετικώς με την εγκα-

τάστασιν Ελλήνων του Πόντου εις την Κρήτην ήλθον εκείνης που αναφέρει ανωτέρω ο συνεργάτης μας, η οποία έλαβε χώραν επί Νικηφόρου Φωκά (στρατηγού και είτα Αυτοκράτορος του Βυζαντίου) μεταξύ των 960 - 969, υπήρξε και άλλη πολυ προγενεστέρα την οποίαν αναγέρει ο Ινπόλυτος Noiret, εις το έργο του: "Ανέκδοτα έγγραφα δια την υπηρεσίαν της ιστορίας της Ενετικής Κατοχής εν Κρήτη 1380 - 1485".

Εκ του έργου τούτου μανθάνομεν ότι τον Φεβρουάριον του έτους 1414, οκτακόσια ογδόνα οικογένεια (880) της περιφέρειας Τραπεζούντος, κατόπιν αιτήσεως των προς την Δημοκρατίαν του Αγίου Μάρκου, και συμφωνούσης της Ενετικής Κυβερνήσεως, η οποία εγνωρίζε από τας παλαιάς της εμπορικής σχέσεις μετά των Τραπεζουντιών ότι "...ούτοι είνε ικανοί να ζούν ειρηνικά, δίκαια και με τον ιδρώτα των...", μεταφέρθησαν εις Κρήτην και εγκαταστάθησαν εις τον σημερινόν νομόν Λασηθίου, όπου ίδρυσαν νοτιοανατολικώς της κωποπόλεως Στείας επί οροπέδιου μεταξύ

συνοικισμών Πέτρα (αρχαία Στεία) και Ζαχαρινού πόλιν, την οποίαν ωνόμασαν "Τραπέζονδα".

Εις τα έγγραφα της Ενετικής Δημοκρατίας αναγράφεται "Τραπεζόνδα" διότι αι κρατικάί της υπηρεσίαι είχαν υπόψιν Ξενική γραφή "Trapezunda".

Εις την ως άνω περιφέρειαν ανευθέθη, κατά την καλλιέργειαν αγρού τινος μονοκέφαλος αετός (το έμβλημα των Αυτοκρατόρων της Τραπεζούντας Κομνηνών) όστις και κατετέθη εν τω Μουσείω Ηρακλείου.

Όσον αφορά την ύπαρξιν ναού επί ονόματι "Παναγίας Σουμελά" εν Κρήτη έχω ν' αναφέρω το εξής: Την 24η Αυγούστου τ. έτους, ευρισκόμενος εν τή νέα Μονή της Παναγίας Σουμελά, εδέχθη την επίσκεψιν του κ. Κίμωνος Ανδρεαδάκη, κατογόμενου εκ Χανίων Κρήτης, και ευρισκόμενου εις την υπηρεσίαν της Βασιλικής Προνοίας. Ο εν λόγω αξιότιμος κύριος μ' εβεβαίωσεν ότι υπάρχει πράγματι τοποθεσία (ίσως και παρεκλήσι) με την ονομασίαν "Παναγία Σουμελά" στο Κάβο - Σίδερο της επαρχίας Στείας.

Φ. Κτ.

Ανεπιθύμητος στην Δυτική Μακεδονία ο Σάκης Ρουβάς

Ανεπιθύμητος κηρύχθηκε ο γνωστός τραγουδιστής Σάκης Ρουβάς από τη Δυτική Μακεδονία. Αυτό αποφάσισαν σε κοινή σύσκεψη τα ποντιακά σωματεία Δυτικής Μακεδονίας, που συνήλθαν στις 2 Ιουλίου, στα γραφεία της Ευξεινού Λέσχης Γρεβενών. Σε σχετικό ψήφισμα που εξέδωσαν αναφέρονται και τα εξής:

"Να μην επιτρέψουν την πραγματοποίηση των προγραμματισμένων συναυλιών στη Δυτική Μακεδονία, διότι θεωρούν ότι ο Σάκης Ρουβάς προσέλαβε την ιστορική και εθνική μνήμη του Ελληνοισμού με την συναυλία που πραγματοποίησε στις 19 Μαΐου στη γραμμή του αίσχους. Θέλουμε να πιστεύουμε ότι ο άνω καλλιτέχνης συμμορφούμενος και σεβόμενος την ευαισθησία μας στα εθνικά θέματα, θα ματαιώσει τις συναυλίες που ετόλμησε να προγραμματίσει στην ευαίσθητη περιοχή μας, διότι στην αντίθετη περίπτωση δηλώνουμε με αυταπάραση ότι θα μας βρει απέναντί του, οργανωμένους, δυναμικούς και αποφασισμένους να φτάσουμε στα άκρα.

Καθούμε τον λαό της Δυτικής Μακεδονίας σε εγρήγορση και επαγρύπνηση.

Το ψήφισμα υπογράφουν τα Ποντιακά Σωματεία Δυτικής Μακεδονίας: Ευξεινός Λέσχη Φλώρινας, Κοζάνης, Καστοριάς, Γρεβενών, Πτοθεμαΐδας, Ένωση Ποντιών Πτοθεμαΐδας".